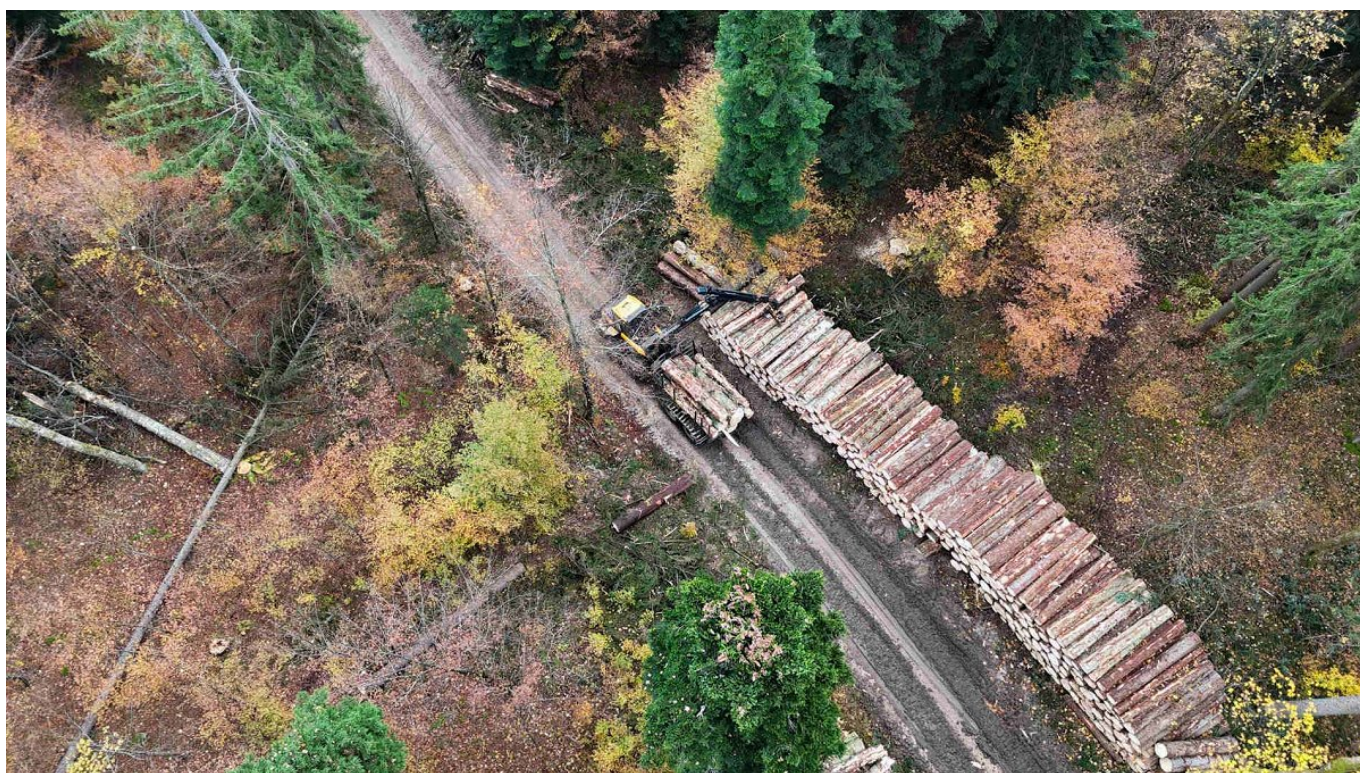

Tokovi okroglega lesa v Sloveniji v letu 2023

Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 13.11.2024 (<https://doi.org/10.20315/10.20315/IG.2024.0052>)

Na Gozdarskem inštitutu Slovenije smo leta 2006 razvili sistem spremljanja tokov okroglega lesa, ki nam omogoča vodenje bilanc po enotni metodologiji vse do danes. V prispevku prikazujemo nekaj ključnih značilnosti proizvodnje, zunanje trgovine in porabe okroglega lesa v letu 2023. Na voljo je tudi obsežnejša različica prispevka v obliki kazalnika z naslovom »Tokovi okroglega lesa v Sloveniji«.

Metodologija spremljanja proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov (v nadaljevanju GLS), zunanje trgovine z GLS ter porabe je opisana v več virih (npr. Krajnc in Piškur, 2006; Piškur, 2010; Piškur, 2012; Ščap in Krajnc, 2021; Ščap, 2022). Zato se v prispevku osredotočamo na rezultate analiz snovnih tokov GLS ter podajamo strokovno oceno kazalnika »Tokovi okroglega lesa v Sloveniji«, ki poleg drugih kazalnikov nakazuje stanje gozdno-lesnega sektorja v državi.

Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov v letu 2023

V letu 2023 je obseg proizvodnje GLS znašal 4,52 milijona m³, kar je 8 % več kot leta 2022. Eden izmed glavnih razlogov za povečanje proizvodnje GLS v lanskem letu v primerjavi z letom 2022 je večji obseg sanitarnega poseka (le ta je znašal 42 % glede na skupni posek v letu 2023). Zaradi prenamnožitve podlubnikov, ki se je začela po izredno vročem in sušnem poletju 2022, snegolomov in vetroloma v prvi polovici leta 2023, so poškodbe presegle mejo za razglasitev naravne nesreče po Zakonu o dodatnih ukrepih za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacije podlubnikov (Uradni list RS, št. 14/18 in 65/20). Večjo poškodovanost gozdov so povzročila tudi poletna neurja z močnim vetrom. Proizvodnja GLS listavcev se je v letu 2023 povečala za 10 % v primerjavi z letom 2022 in je znašala 2,21 milijona m³. Proizvodnja GLS iglavcev se je prav tako povečala in sicer za 6 % in je znašala 2,31 milijona m³. Največji delež v strukturi proizvodnje GLS iglavcev je s 73 % imela skupina hlodi za žago in furnir, medtem ko je pri listavcih največji delež (57 %) v strukturi zavzemal les za kurjavo. Glede na lastništvo gozdov, s 75 % prevladuje proizvodnja GLS iz zasebnih gozdov in gozdov v lasti lokalnih skupnosti, ki je v letu 2023 znašala 3,39 milijona m³. V zasebnih gozdovih s 47 % prevladuje proizvodnja hlodov za žago in furnir, s 40 % sledi proizvodnja lesa za kurjavo. V državnih gozdovih pa z 51 % prevladuje proizvodnja hlodov za žago in furnir, s 30 % sledi proizvodnja lesa za celulozo in plošče.

Preglednica 1: Gozdni lesni sortimenti pridobljeni v Sloveniji (v 1.000 m³); 2021–2023

SKUPINE GLS	2021			2022			2023		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Hlodovina	1.510	467	1.977	1.687	497	2.184	1.674	487	2.161
Les za celulozo in plošče	262	410	673	275	451	725	332	394	726
Drug okrogel industrijski les	18	32	50	4	44	48	16	58	74
Les za kurjavo	118	997	1.115	213	1.019	1.231	286	1.267	1.554
Skupaj	1.908	1.907	3.815	2.178	2.010	4.189	2.309	2.206	4.515

Zunanja trgovina z gozdnimi lesnimi sortimenti v letu 2023

Od leta 2021 naprej izvoz okroglega ostaja konstanten, v letu 2023 je znašal 1,367 milijona m³, kar je 2 % manj v primerjavi z letom 2022. V strukturi izvoza okroglega lesa v letu 2023 z 39 % oz. 527.000 m³ prevladuje skupina okrogli industrijski les listavcev, pri čemer prevladuje les bukve vseh dimenzij. V letu 2023 smo največ količin GLS (542.000 m³) izvozili v Italijo; po strukturi z 58 % prevladuje okrogli industrijski les listavcev, kjer prevladuje bukov les manjših dimenzij. Sledi izvoz v Avstrijo, ki se je iz 368.000 m³ v letu 2022 povečal na 462.000 m³ (+26 %). V Avstrijo je lani z 49 % prevladoval izvoz hlodovine iglavcev, smo pa v primerjavi z letom 2022 tja izrazito povečali izvoz industrijskega lesa listavcev (+71 %), predvsem gre za les bukve. Na tretjem mestu držav uvoznic okroglega lesa iz Slovenije je Hrvaška, kamor smo lani povečali izvoz za 16 % v primerjavi z letom 2022 in 64 % v primerjavi z letom 2021. Na Hrvaško smo izvozili največ (35 %) okroglega industrijskega lesa listavcev, kjer prevladuje bukov les premera 15 cm ali več.

Po večletnem trendu rasti uvoza okroglega lesa, se je le-ta v letu 2021 zaustavil, saj v zadnjih dveh letih beležimo upad; le-ta je v letu 2023 znašal 630.000 m³. Glavni razlog za zmanjšanje uvoza je 46-odstotno zmanjšanje uvoza lesa iglavcev za celulozo in plošče, ki je v letu 2022 predstavljal največji delež v strukturi uvoza. V strukturi uvoza okroglega lesa v letu 2023 s 37 % prevladuje skupina hlodi iglavcev za žago in furnir. V letu 2023 smo za razliko od prejšnjih let največ okroglega lesa uvozili iz Italije, in sicer 232.000 m³, kar je 40 % več kot leta 2022. Od tega z 78 % prevladuje skupina hlodi za žago in furnir iglavcev, predvsem smreke in jelke. Sledi uvoz iz Hrvaške, od koder smo lani največ (53 %) uvozili industrijskega lesa listavcev, z 31 % sledi les za kurjavo listavcev. Izrazito, za 53 %, se je v letu 2023 zmanjšal uvoz okroglega lesa iz Avstrije v primerjavi z letom 2022 in je znašal 127.000 m³; od tega 66 % predstavlja celulozni les iglavcev. Še naprej se povečuje obseg uvoza iz Francije (+22 % glede na leto 2022 in +232 % glede na leto 2020), ki sicer zaenkrat ne predstavlja pomembnega deleža v skupnem uvozu (15.000 m³ v letu 2023); iz Francije smo lani največ uvozili lesa za kurjavo listavcev in hrastovega lesa namenjenega industrijski predelavi.

V letu 2023 smo pri bilanci zunanjetrgovinske menjave z GLS beležili zunanjetrgovinski presežek, kar kaže na večjo proizvodnjo od porabe. Le ta je znašal 737.000 m³, od tega je bilo 427.000 m³ zunanjetrgovinskega presežka pri GLS listavcev namenjenih za industrijsko predelavo. V letu 2023 se je najbolj izrazito povečal zunanjetrgovinski presežek lesa za celulozo in plošče iglavcev (iz 10.000 m³ v 2022 na 149.000 m³ v 2023), sledi povečanje zunanjetrgovinskega presežka hlodov za žago in furnir iglavcev (iz 44.000 m³ v 2022 na 113.000 m³ v 2023).

Preglednica 2: Zunanja trgovina z gozdnimi lesnimi sortimenti – uvoz, izvoz in zunanjetrgovinska bilanca (v 1.000 m³); 2022–2023

SKUPINE GLS	2022			2023		
	UVOZ	IZVOZ	IZVOZ-UVOZ	UVOZ	IZVOZ	IZVOZ-UVOZ
Okrogli les – skupaj, od tega:	782	1.388	606	630	1.367	737
• Okrogli industrijski les – skupaj, od tega:	622	1.180	558	478	1.167	689
– Okrogli industrijski les, iglavci, od tega:	507	562	55	378	640	262
<i>Hlodi za žago in furnir, iglavci</i>	239	283	44	234	347	113
<i>Les za celulozo in plošče ter drug okrogli industrijski les, iglavci</i>	268	278	10	145	293	149
– Okrogli industrijski les, listavci	115	618	503	99	527	427
• Les za kurjavo - skupaj	160	209	48	152	200	48

Poraba gozdnih lesnih sortimentov v letu 2023

Trend naraščanja bilančne porabe GLS iglavcev se je v letu 2023 zaustavil, medtem ko se poraba GLS listavcev še naprej povečuje. V letu 2023 je skupna poraba znašala 3,777 milijona m³ (+5 % v primerjavi z letom 2022), pri čemer ocenjujemo največjo porabo slovenskega lesa po letu 2016, ki je predstavljala 83 % skupne porabe. Po nekaj letnem povečevanju porabe okroglega lesa v industriji, se je le-ta v letu 2023 zmanjšala v primerjavi z letom 2022, na račun zmanjšanja porabe iglavcev. Bilančna poraba okroglega lesa v industriji je v letu 2023 znašala 2,271 milijona m³, (-5 % v primerjavi z letom 2022), od tega je bil obseg porabe iglavcev 1,760 milijona m³ (-8 % v primerjavi z letom 2022) in obseg porabe listavcev 511.000 m³ (+5 % v primerjavi z letom 2022). Največ okroglega lesa so v

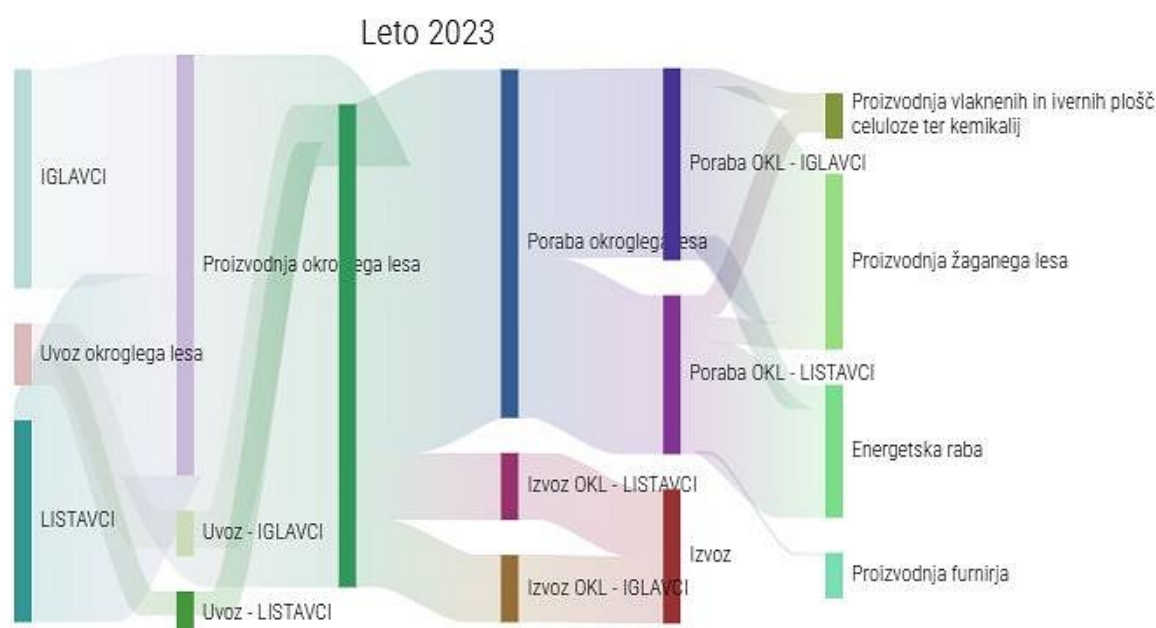
letu 2023 predelala podjetja v industriji žaganega lesa in furnirja (1,86 milijona m³), od tega je s 84 % prevladovala predelava iglavcev.

Največ okroglega lesa so v letu 2023 predelala podjetja v industriji žaganega lesa in furnirja (1,86 milijona m³), od tega je s 84 % prevladovala predelava iglavcev. Sledijo industrije lesnih kompozitov, mehanske celuloze in kemikalij, ki so skupno predelale 390.000 m³ (-19 % v primerjavi z letom 2022), od tega je bilo 54 % lesa listavcev. Velik porabnik okroglega lesa so gospodinjstva, ki porabijo nad milijon m³ lesa za kurjavo letno, vendar del tega izvira tudi iz negozdnih virov. Nedavna raziskava Gozdarskega inštituta Slovenije (v nadaljevanju GIS) je pokazala, da 34 % gospodinjstev sodelujočih v raziskavi za ogrevanje, kot glavni/primarni energent uporabljajo lesna goriva, od tega z 78 % prevladuje poraba drv.

Ocena kazalnika Tokovi okroglega lesa v Sloveniji v letu 2023

Po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije je realizacija možnega poseka v letu 2023 znašala 74 %. Tudi podatki Gozdarskega inštituta Slovenije kažejo, da je obseg proizvodnje GLS še vedno premajhen glede na razpoložljive količine; to velja predvsem za gozdove v zasebni lasti. Delež izvoza GLS za predelavo v industriji glede na proizvodnjo se po letu 2016 počasi zmanjšuje, vendar je po oceni v letu 2023 še vedno predstavljal 39 % proizvodnje GLS. Za primerjavo v obdobju 2002–2007 je ta delež znašal povprečno 15 %. Vrednost koeficienta, ki primerja predelavo in proizvodnjo GLS za predelavo v industriji, se je od leta 2016 do 2021 povečevala, v 2021 dosegla rekord (0,84), v letu 2022 je znašala 0,81, v 2023 pa se je znižala na 0,77. Povprečna vrednost koeficienta ostalih evropskih držav je v letu 2022 znašala 1,07, za leto 2023 podatkov še ni na voljo. Leto 2023 je bilo težko leto tudi za gozdno-lesni sektor. Na proizvodnjo, zunanjo trgovino in porabo GLS so vplivali številni dejavniki, npr. slabše stanje evropskega in svetovnega gradbenega sektorja in posledično zmanjšano povpraševanje po lesnih proizvodih, pojemajoča konkurenčnost lesnopredelovalnih obratov, znižanje cen primarnih lesnih izdelkov, konkurenčnost na trgu gozdnih lesnih sortimentov, naravne motnje v gozdovih (snegolomi, vetrolomi), prenamnožitve podlubnikov, obsežne poplave.

Več informacij o tokovih okroglega lesa v Sloveniji je prosto dostopnih na kazalniku tokovi lesa. Podatki v shematskem prikazu so prikazani v neto kubičnih metrih brez skorje.

Zahvala

Prispevek je nastal v okviru Programske skupine Gozdno-lesna veriga in podnebne spremembe: prehod v krožno biogospodarstvo (P4-0430), ki jo financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS ter v okviru javne gozdarske službe (JGS), ki jo financira Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Viri

Gozdarski inštitut Slovenije, 2024a. Struktura proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov za leto 2023, interna podatkovna baza.

Gozdarski inštitut Slovenije, 2024b. Struktura nabave okroglega lesa, obseg proizvodnje lesnih proizvodov in obseg porabe lesnih sekancev ter lesnih ostankov lesnopredelovalnih podjetij v letu 2023, 2024 in 2025, interna podatkovna baza.

Krajnc, N., Piškur, M. 2006. Tokovi okroglega lesa in lesnih ostankov v Sloveniji = Roundwood and wood waste flow analysis for Slovenia. Zbornik gozdarstva in lesarstva, št. 80, 31-54.

Piškur, M. 2010. Proizvodnja, izvoz in uvoz okroglega lesa = Roundwood production, export and import. Gozdarski vestnik, letn. 68, št. 9, 442-445.

Piškur, M. 2012. Poraba industrijskega okroglega lesa v Sloveniji = Industrial roundwood consumption in Slovenia. Gozdarski vestnik, letn. 70, št. 4, 179-182.

Statistični urad RS, 2024a. Izvoz in uvoz blaga po šifrah Kombinirane nomenklature, podatkovna zbirka Si-Stat. <https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/141/trgovina-in-storitve> (dne 6. 11. 2024)

Statistični urad RS, 2024b. Poraba energije in goriv v gospodinjstvih, podatkovna zbirka Si-Stat. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/H031S.px> (dne 2. 10. 2024)

Ščap, Š., Krajnc, N. 2021. Tokovi okroglega lesa v Sloveniji. Gozdarski vestnik, 79, 7/8: 251-258.

Ščap, Š. 2022. Tokovi okroglega lesa. V: TRIPLAT, Matevž (ur.). Kazalniki gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji. Ljubljana, Gozdarski inštitut Slovenije, Založba Silva Slovenica: 48-59 s. DOI: 10.20315/SFS.183.

Uradni list RS, št. 14/18 in 65/20. Zakon o dodatnih ukrepih za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacije podlubnikov (ZUOPŠP). <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO7719> (26. 10. 2024)